

Wyjaśnienia metodologiczne

1. Dane o produkcie krajowym brutto i wartości dodanej brutto oraz elementach jego rozdysponowania opracowano według zasad systemu rachunków narodowych, zgodnie z zaleceniami „Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych w Unii Europejskiej (ESA 2010)” wprowadzonego z dniem 1 września 2014 r. Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r., który zastąpił obowiązujący do 31 sierpnia 2014 r. „Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA 1995)”.

Produkt krajowy brutto obrazuje końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Zasadniczym składnikiem produktu krajowego brutto, od strony jego tworzenia, jest suma wartości dodanej brutto wszystkich sekcji gospodarki narodowej (klasyfikowanych według PKD 2007), powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów.

Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim.

Produkcję globalną i wartość dodaną brutto prezentuje się w cenach bazowych, natomiast zużycie pośrednie – w cenach nabycia.

Szacunki elementów rozdysponowania PKB opracowywane są oddzielnie dla: spożycia, które obejmuje spożycie prywatne (spożycie w sektorze gospodarstw domowych oraz spożycie w sektorze instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych) i spożycie publiczne (spożycie w sektorze instytucji rządowych i samorządowych) oraz akumulacji brutto (nakładów brutto na środki trwałe, przyrostu rzeczowych środków obrotowych oraz aktywów o wyjątkowej wartości).

Końcowym etapem opracowań PKB jest doprowadzenie do zgodności oszacowanej wartości PKB od strony tworzenia z sumą elementów jego rozdysponowania, z uwzględnieniem salda wymiany produktów z zagranicą (eksport netto).

Skala wpływu jest instrumentem analitycznym służącym do określenia rozmiarów wpływu poszczególnych kategorii produktu krajowego brutto na jego przyrost realny, zarówno od strony tworzenia, jak i rozdysponowania.

Szeregi danych dla PKB i jego elementów prezentuje się niewyrównane i wyrównane sezonowo. Wyrównanie sezonowe przeprowadzane jest metodą bezpośrednią, tj. oddzielnie dla poszczególnych zmiennych.

2. Dane o ludności opracowano metodą bilansową:

- a) dla lat 2010-2019 na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31 marca 2011 roku;

- b) od 2020 r. na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31 marca 2021 roku.

Przy sporządzaniu szacunków oraz bilansów stanu i struktury ludności uwzględniono dane ze sprawozdawczości bieżącej z ruchu naturalnego i migracji ludności, a także formalnych zmian w podziale administracyjnym kraju, mających swoje odzwierciedlenie w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta.

Dane o liczbie i strukturze ludności opracowano według krajowej definicji zamieszkania, zgodnie z którą do ludności nie zalicza się osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy, natomiast ujmuje

stałych mieszkańców Polski przebywających czasowo za granicą (bez względu na okres ich nieobecności).

Dane o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) zostały obliczone zgodnie z kryteriami definicji urodzenia i zgonu noworodka – rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

3. Dane o pracujących obejmują osoby pełnozatrudnione i niepełnozatrudnione w głównym miejscu pracy. Do pracujących zaliczono:
 - a) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy;
 - b) właścicieli i współwłaścicieli jednostek prowadzących działalność gospodarczą, łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin;
 - c) osoby wykonujące pracę nakładczą;
 - d) agentów;
 - e) członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych.
 - f) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie

Prezentowane w dane nie obejmują pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

4. Dane o przeciętnym zatrudnieniu obejmują osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy po przeliczeniu wymiarów etatów osób niepełnozatrudnionych na pełne etaty.
5. Dane o bezrobociu rejestrowanym dotyczące osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 735).

Z dniem 12 marca 2022 r. (z mocą obowiązującą od 24 lutego 2022 r.) weszła w życie ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, która umożliwia rejestrację w powiatowych urzędach pracy obywatelom Ukrainy w wieku 18 lat i więcej, jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.).

Liczba bezrobotnych nie obejmuje osób odbywających m.in. szkolenie, staż, przygotowanie zawodowe dorosłych, pracę społecznie użyteczną oraz osób skierowanych do agencji zatrudnienia w ramach zlecania działań aktywizacyjnych. Za bezrobotnego absolwenta uważa się osobę bezrobotną zarejestrowaną w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia (potwierdzonego dyplomem, świadectwem lub innym dokumentem) nauki w szkole, kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu jako osoba niepełnosprawna.

Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy – to osoby, którym przysługuje pierwszeństwo w skierowaniu do udziału w programach specjalnych i które zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, spełniają co najmniej jedno z kryteriów:

- a) bezrobotni do 30 roku życia,
- b) długotrwale bezrobotni,
- c) bezrobotni powyżej 50 roku życia,
- d) bezrobotni korzystający ze świadczeń pomocy społecznej,
- e) bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia,

f) bezrobotni niepełnosprawni.

Długotrwale bezrobotni – to osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy.

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych, prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Dane o stopie bezrobocia rejestrowanego od grudnia 2020 r. podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowaną – na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020. Dane te nie są w pełni porównywalne z okresami wcześniejszymi.

Oferta pracy (wolne miejsce pracy i miejsce aktywizacji zawodowej) oznacza zgłoszenie przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy:

- a) co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej (tj. wykonywanie pracy lub świadczenie usług na podstawie umów cywilnoprawnych), w określonym zawodzie lub specjalności w celu uzyskania pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika,
 - b) miejsca aktywizacji zawodowej, przyjętego do realizacji, takiego jak staż, przygotowanie zawodowe dorosłych, praca społecznie użyteczna.
6. Dane o aktywności ekonomicznej ludności opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego w cyklu kwartalnym, metodą obserwacji ciągłej (ruchomy tydzień badania). Badaniem objęte są osoby, będące członkami wylosowanych gospodarstw domowych, z wyjątkiem osób przebywających poza gospodarstwem domowym, tj. za granicą lub w gospodarstwach zbiorowego zakwaterowania, 12 miesięcy i więcej. Dane BAEL dotyczące wieku prezentowane są w latach ukończonych.

Wyniki badania uogólniono w oparciu o bilanse ludności, opracowane na podstawie NSP 2011.

Ludność aktywna zawodowo obejmuje wszystkie osoby uznane za pracujące lub bezrobotne.

Od 1 kwartału 2021 r. w BAEL wprowadzono zmiany metodologiczne wynikające z wdrożenia rozporządzenia ramowego dla statystyki społecznej, tj. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1700 z dnia 10 października 2019 r. oraz jego aktów implementacyjnych. Zmiany dotyczą przede wszystkim:

- a) zakresu przedmiotowego – zasadniczą częścią badania są objęte osoby w wieku 15-89 lat (do 4 kw. 2020 r. były to osoby w wieku 15 lat i więcej), dla pozostałych członków gospodarstwa domowego, tj. osób w wieku poniżej 15 lat i powyżej 89 lat, zbierane są wyłącznie informacje dot. ogólnej charakterystyki gospodarstwa domowego,
- b) definicji i sposobu wyodrębniania poszczególnych populacji osób na rynku pracy – pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo (m.in. w zakresie brzmienia i kolejności zadawania pytań),
- c) zakresu przedmiotowego badania (częściowa wymiana zmiennych).

W związku z powyższym dane BAEL od 1 kw. 2021 r. nie mogą być porównywane z poprzednimi okresami (z wyjątkiem danych przeliczonych).

Do pracujących zaliczono wszystkie osoby w wieku 15-89 lat, które w okresie badanego tygodnia:

a) wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód, tzn. były zatrudnione w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem;

b) miały pracę, ale jej nie wykonywały:

- z powodu choroby lub urlopu wypoczynkowego, urlopu związanego z rodzicielstwem (macierzyńskiego, rodzicielskiego, ojcowskiego lub wychowawczego), organizacji czasu pracy (systemu pracy lub odbioru nadgodzin), szkolenia związanego z wykonywaną pracą,
- z powodu sezonowego charakteru pracy, jeśli w okresie poza sezonem nadal regularnie wypełniały zadania i obowiązki związane z pracą lub prowadzeniem działalności (z wyłączeniem obowiązków prawnych lub administracyjnych),
- z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.

Do pracujących – zgodnie z międzynarodowymi standardami – zaliczani są również uczniowie, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Do pracujących nie są zaliczani: wolontariusze oraz stażyści nieotrzymujący wynagrodzenia, osoby pracujące w rolnictwie indywidualnym zajmujące się wytwarzaniem produktów rolnych wyłącznie lub głównie na własne potrzeby.

Podział na pracujących w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy dokonany został na podstawie deklaracji osoby badanej w odniesieniu do głównego miejsca pracy.

Klasyfikacja statusu zatrudnienia oparta została o Międzynarodową Klasyfikację Statusu Zatrudnienia – International Classification of Status in Employment (ICSE-93) i wyróżnia następujące kategorie pracujących:

a) pracujący na własny rachunek – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą, z tego:

- pracodawca – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i zatrudnia co najmniej jednego pracownika,
- pracujący na własny rachunek niezatrudniający pracowników – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i nie zatrudnia pracowników,

b) zatrudniony (pracownik najemny) – osoba zatrudniona w jednostkach publicznych lub u pracodawcy prywatnego (na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej); do tej kategorii zalicza się również osoby wykonujące pracę nakładczą oraz uczniów, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymują wynagrodzenie;

c) pomagający bezpłatnie członek rodziny – osoba, która bez umownego wynagrodzenia pomaga w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej.

Do pracujących na własny rachunek zaliczani są również agenci we wszystkich rodzajach agencji.

Bezrobotni to osoby w wieku 15–74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki:

a) w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi (według powyższej definicji),

- b) aktywnie poszukiwały pracy, tzn. podjęły konkretne działania w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni – tydzień badany), aby znaleźć pracę,
- c) były gotowe (zdolne) podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zostały zaliczone także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ już ją znalazły i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Ludność bierna zawodowo, tzn. pozostająca poza siłą roboczą są to wszystkie osoby w wieku 15-89 lat, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne, tzn. osoby, które w badanym tygodniu:

- a) nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały,
- b) nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie w aktywny sposób lub poszukiwały pracy aktywnie, ale nie były zdolne (gotowe) do jej podjęcia w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym,
- c) nie pracowały i nie poszukiwały pracy, ponieważ już ją znalazły i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie:
 - dłuższym niż trzy miesiące;
 - do 3 miesięcy, ale nie były gotowe tej pracy podjąć.

Współczynnik aktywności zawodowej ogółem obliczono jako udział aktywnych zawodowo w liczbie ludności w wieku 15-89 lat. Wskaźnik zatrudnienia ogółem obliczono jako udział pracujących w liczbie ludności w wieku 15-89 lat.

Udział bezrobotnych ogółem w liczbie ludności obliczono jako odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku 15-89 lat. Stopę bezrobocia ogółem obliczono jako udział bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo (w wieku 15-89 lat).

Przy wyznaczaniu wskaźników cząstkowych uwzględniono analogiczne grupowania w liczniku i mianowniku (np. płeć, miejsce zamieszkania, grupy wieku lub poziom wykształcenia).

- 7. Składnikami wynagrodzeń są: wynagrodzenia osobowe, wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wynagrodzenia bezosobowe, wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne, honoraria. Dane za okresy kwartalne nie uwzględniają wynagrodzeń bezosobowych, wynagrodzeń agencyjno-prowizyjnych i honorariów.
- 8. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:
 - a) wynagrodzenia osobowe bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą;
 - b) wypłaty z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach;
 - c) dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej;
 - d) honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę.
- 9. Dane o wynagrodzeniach i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach prezentuje się w ujęciu brutto.
- 10. Wskaźniki przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia realnego brutto obliczono jako iloraz wskaźnika dynamiki przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia nominalnego brutto oraz wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych pracowników.

11. Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez :
- a) Zakład Ubezpieczeń Społecznych – ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) i ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych – OFE (w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 czerwca 2014 r.);
 - b) Ministerstwo Obrony Narodowej w zakresie świadczeń wypłacanych byłym żołnierzom zawodowym i członkom ich rodzin – ze środków budżetu Ministerstwa Obrony Narodowej;
 - c) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji w zakresie świadczeń wypłacanych byłym funkcjonariuszom służby bezpieczeństwa publicznego oraz członkom ich rodzin – ze środków budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji;
 - d) Ministerstwo Sprawiedliwości w zakresie świadczeń wypłacanych byłym funkcjonariuszom Służby Więziennej i członkom ich rodzin – ze środków budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości.

Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłaconych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków. Od 1 marca 2019 r. wyłącznie w przypadku KRUS świadczenia emerytalno-rentowe obejmują wypłaty rodzicielskich świadczeń uzupełniających (Mama 4 plus). Świadczenia emerytalno-rentowe nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych. Świadczenia emerytalno-rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy. Wskaźniki przeciętnej miesięcznej emerytury i renty realnej brutto obliczono jako iloraz wskaźnika wzrostu przeciętnej miesięcznej emerytury i renty nominalnej brutto oraz wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych emerytów i rencistów (bez spożycia naturalnego).

12. Zasiłki obejmują wypłaty zasiłków chorobowych, macierzyńskich, opiekuńczych, wyrównawczych, pogrzebowych i świadczeń rehabilitacyjnych oraz jednorazowych odszkodowań powypadkowych (w przypadku rolników indywidualnych nie obejmują zasiłku opiekuńczego, wyrównawczego i świadczeń rehabilitacyjnych).

Renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- a) przed ukończeniem 18 roku życia,
- b) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej przed ukończeniem 25 roku życia,
- c) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Od 1 października 2003 r. przysługuje ona osobom uprawnionym z mocy ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. Nr 135, poz. 1268) i jest finansowana ze środków budżetu państwa.

13. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków, spożycia oraz wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania jest reprezentacyjne badanie budżetów gospodarstw domowych.

Badaniem objęte są wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych do badania mieszkaniach na terenie całego kraju (w tym gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa

zamieszkujących w Polsce stale lub przez dłuższy czas, posługujących się językiem polskim), reprezentujące społeczno-ekonomiczne grupy ludności, tj. gospodarstwa domowe: pracowników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów i rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł (innych niż emerytura i renta). Badanie nie obejmuje osób zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego.

W celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości a strukturą społeczno-demograficzną zbiorowości generalnej, dane uzyskane z badania zostały przeważone strukturą gospodarstw domowych według liczby osób w gospodarstwie oraz miejsca zamieszkania, pochodzącą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

14. Dochód rozporządzalny obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń społecznych– z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płacone przez ubezpieczonego pracownika oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek. Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.
15. Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki. Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty kredytowej lub płatniczej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory). Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty dla osób prywatnych; niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości, straty pieniężne.
16. Spożycie artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, jak również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.
17. Dane dotyczące podaży pieniądza oraz aktywów krajowych i zagranicznych netto stanowią zbiór wybranych pozycji z zestawienia „Podaż pieniądza M3 i czynniki jego kreacji” według metodologii dostosowanej do standardów obowiązujących w krajach zrzeszonych w Europejskim Systemie Banków Centralnych. Narodowy Bank Polski (NBP) zestawia kategorie pieniężne na podstawie danych otrzymanych od podmiotów sektora monetarnych instytucji finansowych, który obejmuje bank centralny – Narodowy Bank Polski (NBP) i pozostałe monetarne instytucje finansowe, tj. banki działające w Polsce, rezydujące w kraju oddziały instytucji kredytowych i oddziały banków zagranicznych oraz spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe.
18. Podaż pieniądza M1 obejmuje:
 - a) pieniądz gotówkowy w obiegu (poza kasami banków);

- b) depozyty i inne zobowiązania bieżące złotowe i walutowe (łącznie z depozytami jednodniowymi typu overnight oraz depozytami bezterminowymi) gospodarstw domowych, pozostałych instytucji finansowych, przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, instytucji samorządowych, funduszy zabezpieczenia społecznego.

19. Podaż pieniądza M2 obejmuje:

- a) pieniądź gotówkowy w obiegu (poza kasami banków);
- b) depozyty i inne zobowiązania złotowe i walutowe gospodarstw domowych, pozostałych instytucji finansowych, przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, instytucji samorządowych, funduszy zabezpieczenia społecznego:
- bieżące (depozyty jednodniowe typu overnight oraz depozyty bezterminowe),
 - terminowe z terminem pierwotnym do 2 lat włącznie.

20. Podaż pieniądza M3 obejmuje:

- a) pieniądź gotówkowy w obiegu (poza kasami banków);
- b) depozyty i inne zobowiązania złotowe i walutowe monetarnych instytucji finansowych wobec gospodarstw domowych, pozostałych instytucji finansowych, przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, instytucji samorządowych, funduszy zabezpieczenia społecznego:
- bieżące (depozyty jednodniowe typu overnight oraz depozyty bezterminowe),
 - terminowe z terminem pierwotnym do 2 lat włącznie.
- c) pozostałe składniki M3, tj. dłużne papiery wartościowe z terminem pierwotnym do 2 lat włącznie, wyemitowane przez monetarne instytucje finansowe, a zakupione przez instytucje inne niż monetarne instytucje finansowe, zobowiązania monetarnych instytucji finansowych z tytułu operacji z przyrzeczeniem odkupu, a także jednostki uczestnictwa w funduszach rynku pieniężnego (do 2011 r.).

21. Aktywa krajowe netto obejmują należności od gospodarstw domowych, pozostałych instytucji finansowych, przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, instytucji samorządowych, funduszy zabezpieczenia społecznego, z tytułu kredytów i pożyczek, skupionych wierzytelności, zrealizowanych gwarancji i poręczeń, należności banków z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu, należności z tytułu dłużnych papierów wartościowych, akcji i pozostałych udziałów kapitałowych oraz innych należności;

22. Aktywa zagraniczne netto stanowią różnicę pomiędzy całością należności sektora monetarnych instytucji finansowych od nierezydentów a całością zobowiązań tego sektora wobec nierezydentów, z wyłączeniem kapitału (fundusze własne podstawowe i uzupełniające) wniesionego przez podmioty zagraniczne do polskich monetarnych instytucji finansowych.

23. Podatki pośrednie obejmują: podatek od towarów i usług (wprowadzony od 5 lipca 1993 r., a w rolnictwie – od 4 września 2000 r.), podatek akcyzowy (wprowadzony od 5 lipca 1993 r.) oraz podatek od gier losowych i zakładów wzajemnych (wprowadzony od 10 grudnia 1992 r.).

24. Wydatki budżetu państwa w zakresie ubezpieczeń społecznych obejmują dotacje m.in. do: Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Funduszu Emerytalno-Rentowego, Funduszu Emerytur Pomostowych, Funduszu Prewencji i Rehabilitacji oraz świadczeń na rzecz osób fizycznych.

25. Dane opracowano zgodnie z metodologią Międzynarodowego Funduszu Walutowego, obowiązującą od 2001 r. Źródła i sposób wydatkowanych środków pieniężnych przez jednostki szczebla centralnego sektora instytucji rządowych i samorządowych prezentowane są w ujęciu kasowym i po wyeliminowaniu transferów wewnętrznych. Prezentowane informacje służą do oceny płynności finansowej jednostek szczebla centralnego i przedstawiają łączną kwotę środków pieniężnych otrzymanych lub wydatkowanych przez te jednostki w wyniku dokonywanych operacji.

Nadwyżka lub deficyt środków pieniężnych jest to napływ środków pieniężnych netto z działalności operacyjnej minus wypływ środków pieniężnych netto z tytułu inwestycji w aktywa niefinansowe.

Zmiana stanu środków pieniężnych netto jest to nadwyżka lub deficyt środków pieniężnych plus napływ środków pieniężnych netto z działalności finansowej. Jest to suma środków pieniężnych netto otrzymanych w wyniku bieżących operacji, transakcji dokonywanych na aktywach niefinansowych oraz transakcji na aktywach i pasywach finansowych innych niż środki pieniężne.

26. Przez państwowy dług publiczny rozumie się nominalne zadłużenie podmiotów sektora finansów publicznych, ustalone po wyeliminowaniu przepływów finansowych pomiędzy podmiotami należącymi do tego sektora.

Państwowy dług publiczny obejmuje zobowiązania sektora finansów publicznych z następujących tytułów:

- a) wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych,
- b) zaciągniętych kredytów i pożyczek,
- c) przyjętych depozytów,
- d) zobowiązań wymagalnych.

Państwowy dług publiczny obejmuje:

- a) dług podsektora rządowego, tj.:
 - Skarbu Państwa,
 - pozostały dług (dług pozostałych instytucji podsektora rządowego),
- b) dług podsektora samorządowego,
- c) dług podsektora ubezpieczeń społecznych.

27. Przez dług Skarbu Państwa rozumie się nominalne zadłużenie Skarbu Państwa. Dane o zadłużeniu Skarbu Państwa, w podziale na dług krajowy i zagraniczny, prezentowane są według kryterium rezydenta.

Zadłużenie według kryterium rezydenta uwzględnia podmiot (rezydent lub nierezydent), który jest w posiadaniu wierzytelności. Termin rezydent odnosi się do osób fizycznych mających miejsce zamieszkania w Polsce oraz osób prawnych, a także innych podmiotów posiadających zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu mających siedzibę w Polsce.

Rezydentami są również znajdujące się w kraju oddziały, przedstawicielstwa i przedsiębiorstwa utworzone przez nierezydentów.

28. Dane dotyczące wyników finansowych przedsiębiorstw dostosowano do ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (tekst jednolity Dz. U. 2021 poz. 217, z późniejszymi zmianami).

29. Przychody ogółem (przychody z całokształtu działalności) obejmują:

- a) przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów – to przychody netto ze sprzedaży w kraju i na eksport wytworzonych przez jednostkę produktów (wyrobów gotowych, półfabrykatów oraz usług), a także opakowań, wyposażenia i usług obcych, jeżeli są one fakturowane odbiorcom łącznie z produktami; oraz przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, tj. nabyte w celu odsprzedaży w stanie nieprzetworzonym rzeczowe aktywa obrotowe oraz produkty wytworzone przez jednostkę, jeśli sprzedawane są one w sieci własnych sklepów obok towarów obcej produkcji, jak również kwoty należne za sprzedane towary i materiały, niezależnie od tego, czy zostały zapłacone;
- b) pozostałe przychody operacyjne – to przychody związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, a w szczególności: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie (w tym w drodze darowizny) aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa, przychody związane ze zdarzeniami losowymi;
- c) przychody finansowe – to m.in. kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji (sprzedaży), zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżka dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

30. Koszty ogółem (koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności) obejmują:

- a) koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów – obejmują koszt własny sprzedanych produktów (tj. koszty podstawowej działalności operacyjnej pomniejszone o koszty wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów) oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu lub nabycia;
- b) pozostałe koszty operacyjne – to koszty związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, a w szczególności: strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych i środków trwałych w budowie, amortyzacja oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe, straty związane ze zdarzeniami losowymi;
- c) koszty finansowe – to m.in. odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

31. Przychody netto ze sprzedaży i koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży, z uwzględnieniem opustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

32. Wyniki finansowe:

- a) wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów stanowi różnicę między przychodami netto osiągniętymi ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów a kosztami poniesionymi na ich uzyskanie (kosztami sprzedanych produktów, towarów i materiałów);
- b) wynik finansowy z pozostałej działalności operacyjnej stanowi różnicę między pozostałymi przychodami operacyjnymi a pozostałymi kosztami operacyjnymi. Od 2002 r. zawierał część, a od 2016 r. całość zdarzeń nadzwyczajnych związanych z działalnością operacyjną;
- c) wynik z działalności operacyjnej – to różnica między przychodami operacyjnymi ogółem a kosztami operacyjnymi ogółem;
- d) wynik na operacjach finansowych stanowi różnicę między przychodami finansowymi a kosztami finansowymi;
- e) wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-);
- f) wynik finansowy netto – to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów. Wpływający na wynik finansowy podatek dochodowy obejmuje część bieżącą i część odroczoną. Część odroczonej stanowi różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego (w związku z przejściowymi różnicami między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania, wynikającymi z odmienności momentu ujęcia przychodu i kosztu zgodnie z przepisami o rachunkowości a przepisami podatkowymi) na koniec i początek okresu sprawozdawczego.

33. Aktywa obrotowe oraz zobowiązania:

- a) aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe;
- b) zapasy to rzeczowe składniki aktywów obrotowych, do których zalicza się: materiały – surowce, materiały podstawowe i pomocnicze, półfabrykaty obcej produkcji, opakowania, części zamienne i odpady; produkty gotowe – wyroby gotowe, wykonane usługi, zakończone roboty, w tym także budowlano-montażowe, prace naukowo-badawcze, prace projektowe, geodezyjno-kartograficzne, itp.; półprodukty i produkty w toku – produkcję niezakończoną, tj. produkcję (usługi, w tym roboty budowlane) w toku oraz półfabrykaty (półprodukty) własnej produkcji; towary – rzeczowe składniki majątku obrotowego nabyte w celu odsprzedaży w niezmienionej postaci; zaliczki na poczet dostaw zapasów;
- c) należności krótkoterminowe obejmują ogół należności z tytułu dostaw i usług (bez względu na termin ich zapłaty) oraz całość lub część należności z innych tytułów nie zaliczanych do aktywów finansowych, które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego;
- d) inwestycje krótkoterminowe obejmują krótkoterminowe (obrotowe) aktywa finansowe, w szczególności udziały i akcje, inne papiery wartościowe, udzielone pożyczki, inne krótkoterminowe aktywa finansowe, środki pieniężne i inne aktywa pieniężne; oraz inne inwestycje krótkoterminowe;

- e) krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe obejmują – podlegające rozliczeniu w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy od dnia bilansowego – czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów i rozliczenia międzyokresowe przychodów jako odpowiednik przychodów, niebędących jeszcze na dzień bilansowy należnościami z prawnego punktu widzenia;
- f) zobowiązania i rezerwy na zobowiązania są wynikającym z przeszłych zdarzeń obowiązkiem wykonania świadczeń o wiarygodnie określonej wartości, które powodują wykorzystanie już posiadanych lub przyszłych aktywów jednostki. Obejmują rezerwy na zobowiązania, zobowiązania długoterminowe, zobowiązania krótkoterminowe oraz rozliczenia międzyokresowe;
- g) zobowiązania krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) obejmują ogół zobowiązań z tytułu dostaw i usług, a także całość lub tę część pozostałych zobowiązań, które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego;
- h) zobowiązania długoterminowe powstałe z innych tytułów niż dostawy i usługi obejmują zobowiązania, których termin płatności w całości lub części przypada powyżej 12 miesięcy po dniu bilansowym.

34. Wskaźniki:

- a) wskaźnik rentowności sprzedaży brutto – to relacja wyniku finansowego ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- b) wskaźnik rentowności obrotu brutto – to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- c) wskaźnik rentowności obrotu netto – to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- d) wskaźnik poziomu kosztów – to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- e) wskaźnik płynności finansowej I stopnia – to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- f) wskaźnik płynności finansowej II stopnia – to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);

35. Przedmiotem obserwacji cen w zakresie produkcji sprzedanej przemysłu, produkcji budowlano-montażowej oraz usług transportu, gospodarki magazynowej oraz telekomunikacji są ceny bazowe, tj. kwoty pieniędzy otrzymywane przez producenta od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszone o podatki od produktu oraz ewentualne rabaty i opusty, a powiększone o dotacje do produktu.

Wskaźniki cen:

- a) produkcji sprzedanej przemysłu (tj. górnictwa i wydobywania, przetwórstwa przemysłowego, wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, a także dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją) opracowano na podstawie miesięcznego badania cen wyrobów i usług faktycznie uzyskiwanych przez, dobrane w sposób celowy, podmioty gospodarcze zaklasyfikowane do wyżej wymienionych sekcji. Badaniem objęto ok. 3,2 tys. podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób;

W celu uzyskania wskaźników cen dla każdego rodzaju działalności obliczane są kolejno:

- wskaźniki cen przy podstawie miesiąc poprzedni=100:

- dla szeregu przedsiębiorstw – jako średnie ważone indywidualnych wskaźników cen reprezentantów przy zastosowaniu, jako systemu wag, wartości ich sprzedaży w badanym miesiącu,
- dla szeregu grup, działów i sekcji – jako średnie wskaźników cen agregatów niższego szeregu ważone ich pełną wartością sprzedaży w badanym miesiącu,
- wskaźniki cen przy innych podstawach – jako średnie wskaźników cen agregatów niższych szczebli ważone wartością ich sprzedaży z 2015 r., która jest aktualizowana miesięcznie o zmiany cen i zmiany struktury sprzedaży zachodzące w kolejnych miesiącach roku, którego dotyczą wskaźniki cen.

Wskaźniki cen obrazują dynamikę cen wynikającą z faktycznie wprowadzonych zmian cen, jak i zmian w strukturze asortymentowej sprzedaży i strukturze odbiorców.

Podziału wskaźników cen produkcji sprzedanej przemysłu na główne grupowania, tzn. dobra zaopatrzeniowe, inwestycyjne, konsumpcyjne trwałe i nietrwałe oraz związane z energią (ang. MIGs – Main Industrial Groupings), dokonano zgodnie z Rozporządzeniem Komisji (WE) nr 656/2007 z dnia 14 czerwca 2007 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 586/2001 w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1165/98 dotyczącego krótkookresowej statystyki w zakresie definicji Głównych Grupowań Przemysłowych.

- b) produkcji budowlano-montażowej uzyskano na podstawie miesięcznego badania cen robót realizowanych przez, dobrane w sposób celowy, podmioty gospodarcze zaklasyfikowane do sekcji "Budownictwo", tj. przez ok. 400 przedsiębiorstw budowlanych, których liczba pracujących przekracza 9 osób. Sposób obliczania wskaźników cen jest analogiczny, jak opisany w pkt. 36.);
- c) usług transportu, gospodarki magazynowej oraz telekomunikacji opracowano na podstawie kwartalnego badania cen reprezentantów (ok. 1,6 tys. w kwartale) świadczonych przez, dobrane w sposób celowy, podmioty gospodarcze (ok. 480 w kwartale) o liczbie pracujących 10 i więcej, prowadzące przeważającą lub drugorzędną działalność w zakresie transportu lądowego oraz transportu rurociągowego, transportu wodnego, transportu lotniczego, magazynowania i działalności usługowej wspomagającej transport, działalności pocztowej i kurierskiej oraz telekomunikacji.

Wskaźniki cen na szczeblu podmiotu gospodarczego obliczane są jako średnie geometryczne wskaźników cen reprezentantów. Wskaźniki cen dla wyższych szczebli agregacji obliczane są przy wykorzystaniu formuły Laspeyres'a, tj. jako średnie ważone wskaźników cen agregatów niższego szczebla. System wag do obliczeń agregatowych wskaźników cen opracowany jest na podstawie danych dotyczących obrotów zrealizowanych w roku bazowym i zmieniany raz na pięć lat. Począwszy od danych za styczeń 2015 roku, wskaźniki cen są obliczane przy wykorzystaniu systemu wagowego opracowanego w oparciu o obroty zrealizowane w roku 2015.

36. Wskaźniki cen lokali mieszkalnych odzwierciedlają zmiany cen zachodzące na rynku lokali mieszkalnych. Obserwacją objęto ceny mieszkań w domach wielorodzinnych nabywanych przez gospodarstwa domowe. Wskaźniki obliczane są przy zastosowaniu metody stratyfikacji, która polega na pogrupowaniu transakcji w możliwie homogeniczne warstwy. Przy wyznaczaniu warstw wykorzystuje się kryteria rodzaju rynku (pierwotny/wtórny), lokalizacji i wielkości lokalu mieszkalnego. Dla każdej z wyodrębnionych warstw oblicza się elementarny wskaźnik cen jako iloraz średniej ceny okresu bieżącego do średniej ceny okresu odniesienia. Wskaźniki dla wyższych szczebli agregacji obliczane są według formuły Laspeyres'a przy zastosowaniu systemu wag z roku poprzedzającego rok badany.

Źródłem informacji o cenach transakcyjnych lokali mieszkalnych są Rejestry Cen Nieruchomości prowadzone przez starostwa powiatowe i prezydentów miast na prawach powiatu przy wykorzystaniu informacji pochodzących z aktów notarialnych. Na rynku pierwotnym ma miejsce obrót nieruchomościami nowo wybudowanymi, sprzedawanymi przez deweloperów lub spółdzielnie mieszkaniowe, natomiast na rynku wtórnym – używanymi, sprzedawanymi przez poprzedniego właściciela, którym może być osoba fizyczna lub prawna. Dane opracowano zgodnie z Rozporządzeniem Komisji (UE) nr 2020/1148 z dnia 31 lipca 2020 r. określające specyfikacje metodologiczne i techniczne zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/792 w odniesieniu do zharmonizowanych wskaźników cen konsumpcyjnych oraz wskaźnika cen nieruchomości mieszkalnych.

37. Wskaźniki cen nakładów inwestycyjnych uzyskano na podstawie wskaźników cen nakładów na środki trwałe (tj. budynków i budowli, maszyn, urządzeń technicznych, narzędzi oraz środków transportu z produkcji krajowej i z importu oraz wskaźników cen innych nakładów) oraz pozostałych nakładów, po wyeliminowaniu wartości odsetek od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

38. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych opracowano na podstawie obserwacji cen reprezentantów towarów i usług konsumpcyjnych (ok. 1500 w 2020 r.).

Wskaźniki cen obliczono przy przyjęciu systemu wag opracowanego na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego) poszczególnych grup gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych z roku poprzedzającego rok badany, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Europejskiej Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (ECOICOP).

Źródłem informacji o cenach detalicznych towarów i usług są:

- a) notowania cen dokonywane przez ankietatorów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania cen (207 rejonów w 2020 r.);
- b) cenniki, zarządzenia i decyzje w zakresie cen jednolitych obowiązujących na terenie całego kraju lub jego części;
- c) notowania cen towarów i usług zakupywanych przez Internet.

39. Wskaźniki cen transakcyjnych eksportu i importu obliczono na podstawie obserwacji cen wybranych towarów na najniższym poziomie CN, przy wykorzystaniu danych o obrotach w handlu zagranicznym (w imporcie na warunkach cif, w eksporcie na warunkach fob). Źródłem danych są zgłoszenia celne i zgłoszenia INTRASTAT.

„Terms of trade” określa relację zmian cen towarów eksportowanych do zmian cen towarów importowanych.

40. Dane o cenach skupu dotyczą cen płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od ich producentów. Przeciętne ceny obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych – patrz uwagi ogólne, pkt 8. c).

41. Źródłem informacji o cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach są miesięczne notowania cen dokonywane przez stałych ankietatorów na celowo wytypowanych ok. 440 targowiskach. Przeciętne ceny miesięczne obliczono jako średnie arytmetyczne wszystkich notowań w skali całego kraju i województw.

42. Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na: nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe – to nakłady na:

- a) budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe;
- b) maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem);
- c) środki transportu;
- d) inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenia) gruntów oraz inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

43. Dane o mieszkaniach prezentowane są według głównych form budownictwa:

- a) indywidualne – realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe z przeznaczeniem na użytek własny inwestora;
- b) przeznaczone na sprzedaż lub wynajem – realizowane w celu osiągnięcia zysku przez różnych inwestorów;
- c) spółdzielcze – realizowane przez spółdzielnie mieszkaniowe z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni. Budynki z mieszkaniem przeznaczonymi wyłącznie na sprzedaż lub wynajem osobom niebędącym członkami spółdzielni zaliczane są do formy budownictwa „przeznaczone na sprzedaż lub wynajem”.

44. Prezentowane dane dotyczą podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON i obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. 2022 poz. 459, z późniejszymi zmianami) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2015 r. (Dz. U. poz. 2009, z późniejszymi zmianami).

Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

45. Pogłowie zwierząt gospodarskich podano dla świń na podstawie badań pogłowia świń i produkcji żywca wieprzowego, a dla bydła na podstawie danych administracyjnych z systemu Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt – Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Informacje prezentowane są według grup produkcyjno-użytkowych.

Od 2019 r. badanie pogłowia trzody chlewnej i produkcji żywca wieprzowego jest prowadzone 2-krotnie w roku – według stanu w czerwcu i grudniu.

46. Wskaźnik „nowe zamówienia w przemyśle” służy ocenie przyszłej produkcji i pokazuje rozwój popytu na wyroby i usługi przemysłowe w wybranych działach sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” (dział 13, 14, 17, 20, 21, 24--30) według PKD 2007. Zamówienia w przemyśle określane są jako wartość kontraktów (bez VAT), wiążących producenta i stronę trzecią w zakresie dostarczania wyrobów i usług.

47. Dane o wartości produkcji sprzedanej przemysłu (tj. górnictwa i wydobywania, przetwórstwa przemysłowego, wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych oraz dostawy wody; gospodarowania ściekami odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją) i budownictwa oraz sprzedaży produkcji budowlano-montażowej prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych tj. dotacji do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

Wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej, wyrażona w cenach bazowych, z uwagi na niewystępujący podatek akcyzowy i dotacje przedmiotowe, równa się wartości wyrażonej w cenach producenta.

Dane o sprzedaży produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych opracowano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB), wprowadzonej Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1999 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1316, z późniejszymi zmianami).

48. Dane o produkcji sprzedanej przemysłu dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych, zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe” oraz „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”, natomiast o produkcji sprzedanej budownictwa – działalności, odpowiednio: budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane te obejmują:

- a) wartość sprzedanych wyrobów, półfabrykatów i części własnej produkcji (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty);
- b) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. odpowiednio: przemysłowych, budowlanych, jak i innych niż przemysłowe i budowlane;
- c) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- d) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- e) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Podziału produkcji sprzedanej przemysłu na główne grupowania, tzn. dobra zaopatrzeniowe, inwestycyjne, konsumpcyjne trwałe i nietrwałe, oraz związane z energią (ang. MIGs – Main Industrial Groupings) dokonano zgodnie z Rozporządzeniem Komisji (WE) nr 656/2007 z dnia 14 czerwca 2007 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 586/2001 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1165/98 dotyczącego krótkookresowej statystyki w zakresie definicji Głównych Grupowań Przemysłowych.

Dane o sprzedaży produkcji budowlano-montażowej dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju systemem zlecieniowym (tj. na rzecz obcych zleceniodawców), wykonanych siłami własnymi, tj. bez podwykonawców, przez podmioty, których przeważający rodzaj działalności zaliczано zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Zakres robót obejmuje wznoszenie budynków i budowli począwszy od

przygotowania terenu przez zróżnicowany zakres robót ziemnych, fundamentowych (stan zerowy), wykonanie elementów nośnych, przegród budowlanych, układanie i pokrywanie dachów (stan surowy) do robót montażowych, instalacyjnych i wykończeniowych. We wszystkich tych kategoriach zawarte są odpowiednie prace związane z budową, przebudową, rozbudową, odbudową, remontem i konserwacją stałych i tymczasowych obiektów budowlanych.

49. Prezentowane dane dotyczące wyrobów obejmują całkowitą produkcję wyrobów przemysłowych wytworzonych w roku sprawozdawczym, przeznaczonych do sprzedaży na zewnątrz przedsiębiorstwa, przekazanych do innych zakładów tego samego przedsiębiorstwa, oraz zużywanych wewnątrz zakładu na cele produkcyjne (tj. na potrzeby własne). W tablicy ujęto również przerób ropy naftowej w rafineriach.

50. Dane dotyczące:

- a) przewozów ładunków obejmują przewozy w komunikacji krajowej i międzynarodowej dokonane taborem przedsiębiorstw transportowych;
- b) przewozów pasażerów obejmują przewozy pasażerów zarówno w ruchu krajowym, jak i międzynarodowym w komunikacji regularnej (na podstawie ogłoszonego rozkładu jazdy) i komunikacji nieregularnej (np. przewozy wycieczkowe, kolonijne) dokonane przez przedsiębiorstwa transportowe.

51. Dane o ładunkach załadowanych i wyładowanych w portach morskich obejmują ładunki przywiezione i wywiezione do/z portów morskich statkami polskimi i obcymi w ramach międzynarodowego i krajowego obrotu morskiego. Dane te, zgodnie z metodologią UE (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/42/WE dot. statystyki transportu morskiego) nie obejmują statków o pojemności brutto (GT) mniejszej niż 100, nie dotyczą przewozu bunkru (tj. paliwa dla statków) oraz przeladunków wewnątrz krajowych z wyjątkiem kabotażu (tj. ładunków przewożonych drogą morską w obrocie pomiędzy polskimi portami morskimi). Waga ładunków załadowanych i wyładowanych podawana jest bez wagi własnej jednostek ładunkowych (tj. bez wagi kontenerów, pojazdów samochodowych, wagonów, na których znajdują się ładunki itp.).

Prezentowane dane pochodzą z urzędów morskich – kapitanatów lub bosmanatów portów, które uzyskują informacje od przedstawicieli statków zawijających i wypływających z polskich portów.

52. Dane o sprzedaży detalicznej towarów obejmują sprzedaż dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, tj. w sklepach (łącznie z aptekami ogólnodostępnymi), składach, składnicach, stacjach paliw, punktach sprzedaży drobnodetalicznej (straganach i ruchomych punktach sprzedaży oraz punktach aptecznych), w placówkach gastronomicznych oraz w sieci hurtowej i u producenta w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

53. Dane o sprzedaży hurtowej towarów obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

Sprzedaż hurtowa realizowana przez przedsiębiorstwa hurtowe dotyczy sprzedaży towarów przez przedsiębiorstwa zaliczane do działu „Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi”.

54. Dostawy na zaopatrzenie kraju to ilość wytworzonych w kraju produktów, pomniejszona o ich eksport i powiększona o import oraz skorygowana o saldo zmiany stanu zapasów u producenta.

55. Statystyka obrotów handlu zagranicznego od 1992 r. prowadzona jest według metodologii Departamentu Statystyki ONZ.
56. Od 1992 r. do końca kwietnia 2004 r. źródłem danych dla statystyki handlu zagranicznego był dokument zgłoszenia celnego – Jednolity Dokument Administracyjny (SAD).
- Od 1 maja 2004 r., tj. od dnia przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (UE), dane o obrotach handlowych Polski z zagranicą oparte są na:
- a) systemie EXTRASTAT – bazującym na zgłoszeniach celnych; system ten obejmuje obroty towarowe realizowane pomiędzy Polską a tzw. krajami trzecimi, tj. niebędącymi członkami UE;
 - b) systemie INTRASTAT – bazującym na zgłoszeniach przywozu i wywozu INTRASTAT; system ten obejmuje obroty towarowe realizowane pomiędzy Polską a państwami członkowskimi UE;
 - c) alternatywnych źródłach danych, wykorzystywanych, od 1 stycznia 2006 r., do rejestracji obrotów tzw. „towarami specyficznymi”, tj. energią elektryczną, gazem ziemnym, produktami morskimi oraz militariami.
- Dane otrzymane z połączenia ww. źródeł tworzą jednolity zbiór statystyki handlu zagranicznego.
57. W systemie INTRASTAT podmioty realizujące wymianę towarową pomiędzy państwami członkowskimi UE zobowiązane są do przesyłania comiesięcznych zgłoszeń INTRASTAT. Poprawność zgłoszeń zapewniona jest dzięki ich ścisłemu powiązaniu z systemem podatkowym VAT. W systemie INTRASTAT obowiązek sprawozdawczy dotyczy tych podmiotów, realizujących obroty z krajami UE, których wartość przywozu lub wywozu przekracza ustalone tzw. progi statystyczne. Na 2023 r. przyjęto następujące wartości progów:
- a) próg podstawowy, który dla wywozu wynosi 2,7 mln zł, a dla przywozu 5,0 mln zł. Podmioty, których wartość obrotów z krajami UE w roku poprzedzającym rok sprawozdawczy lub w roku sprawozdawczym przekroczyła próg podstawowy są zobowiązane każdego miesiąca do nadesłania uproszczonego zakresu danych w zgłoszeniach INTRASTAT. Podmioty, których wartość obrotów nie przekroczyła ustalonego progu podstawowego zwolnione są z obowiązku sprawozdawczego, a ich obroty w statystyce handlu zagranicznego są doszacowywane;
 - b) próg szczegółowy, który dla wywozu wynosi 128,0 mln zł, a dla przywozu 80,0 mln zł. Podmioty, które przekroczyły ustalony próg szczegółowy wypełniają zgłoszenia INTRASTAT w pełnym zakresie.
58. Wartość importu została wykazana na warunkach cif, tzn. łącznie z kosztami transportu i ubezpieczenia do granicy polskiej. Wartość eksportu została wykazana na warunkach fob.
59. Od 1 maja 2004 r. podstawę klasyfikacji obrotów towarowych w handlu zagranicznym stanowi Nomenklatura Scalona CN.
60. Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Handlu SITC wydana została przez Departament Statystyki ONZ w 1950 r., w celu klasyfikowania towarów objętych handlem zagranicznym.
61. Dane dotyczące obrotów według grup krajów wykazywane są w imporcie według kraju pochodzenia, a w eksporcie – według kraju przeznaczenia.
- Za kraj pochodzenia uważa się kraj, w którym towar został wytworzony, obrobiony lub przerobiony i w tym stanie nadszedł do polskiego obszaru celnego.
- Za kraj przeznaczenia przyjmuje się kraj konsumpcji, tj. kraj, w którym towar zostanie ostatecznie zużyty, poddany obróbce lub przetworzeniu.
62. Obroty handlu zagranicznego towarami przedstawiono według następujących grup krajów:

- a) kraje rozwinięte gospodarczo: Kanada, Stany Zjednoczone wraz z Portoryko, kraje europejskie (poza wymienionymi w punkcie c i d), Australia i Nowa Zelandia, Izrael, Japonia, Południowa Afryka, Wielka Brytania (od stycznia 2020 r.); w ramach tej grupy wyodrębniono kraje należące do Unii Europejskiej;
- b) Unia Europejska – do której zaliczane są: Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja wraz z Monako i departamentami zamorskimi (Gujanę Francuską, Gwadelupę, Martynikę i Reunion), Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Włochy (od 1 stycznia 2020 r. – bez Wielkiej Brytanii);
- c) kraje rozwijające się gospodarczo: kraje Afryki (poza Pd. Afryką), Ameryki Środkowej i Południowej, Azji (poza Izraelem, Japonią i Cyprzem, łącznie z azjatyckimi krajami b. ZSRR), Oceanii (Polinezja, Mikronezja i Melanezja) oraz kraje b. Jugostawii (bez Chorwacji i Słowenii). Do tej grupy zalicza się także obroty, dla których nie udało się ustalić z dokumentów celnych kraju pochodzenia lub przeznaczenia;
- d) kraje Europy Środkowo-Wschodniej: Albania, Białoruś, Mołdawia, Rosja, Ukraina.

63. Baza noclegowa turystyki obejmuje:

- a) obiekty hotelowe – hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe (tj. obiekty, które nie spełniają wymagań dla hoteli, moteli i pensjonatów ale świadczą usługi hotelarskie – np. zajazdy i gościńce oraz obiekty w trakcie kategoryzacji),
- b) pozostałe obiekty noclegowe – domy wycieczkowe, schroniska (w tym szkolne i młodzieżowe), ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, hostele, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, zakłady uzdrowiskowe, pokoje gościnne, kwatery agroturystyczne oraz inne turystyczne obiekty noclegowe gdzie indziej niesklasyfikowane (np. domy studenckie, internaty, ośrodki sportowo-rekreacyjne).

64. Wskaźniki koniunktury konsumenckiej oblicza się w oparciu o wyniki badania kondycji gospodarstw domowych (postaw konsumentów) prowadzonego metodą testu koniunktury. Test zawiera zestaw pytań skierowanych bezpośrednio do konsumentów. Uzyskane odpowiedzi dotyczą ocen kształtowania się podstawowych wielkości makroekonomicznych w gospodarce narodowej oraz sytuacji finansowej konsumentów. Badanie jest zharmonizowane z zaleceniami Komisji Europejskiej i realizowane przez Główny Urząd Statystyczny z częstotliwością miesięczną.

Wskaźniki obliczane są w formie sald ważonych, powstających jako różnica odpowiedzi pozytywnych i negatywnych. Podstawowymi wskaźnikami opisującymi tendencje zmian w konsumpcji indywidualnej są:

- a) bieżący wskaźnik ufności konsumenckiej – będący średnią sald ocen przeszłych oraz przewidywanych (w perspektywie 12 miesięcy) zmian sytuacji finansowej gospodarstwa domowego oraz zmian ogólnej sytuacji ekonomicznej kraju, a także obecnego dokonywania ważnych zakupów;
- b) wyprzedzający wskaźnik ufności konsumenckiej – stanowiący średnią sald ocen zmian sytuacji finansowej gospodarstwa domowego, ogólnej sytuacji ekonomicznej kraju, trendów poziomu bezrobocia (ze znakiem przeciwnym) i możliwości oszczędzania w najbliższych 12 miesiącach.

Wskaźniki mogą przyjmować wartości od -100 do +100. Wartość dodatnia oznacza przewagę liczebną konsumentów nastawionych optymistycznie nad konsumentami nastawionymi pesymistycznie, natomiast wartość ujemna oznacza przewagę liczebną konsumentów nastawionych pesymistycznie nad konsumentami nastawionymi optymistycznie.

65. Wskaźniki koniunktury gospodarczej oblicza się na podstawie prowadzonych co miesiąc badań opinii dyrektorów przedsiębiorstw metodą testu koniunktury zharmonizowanych z odpowiednimi zaleceniami Komisji Europejskiej dla krajów członkowskich Unii Europejskiej. Wskaźniki są obliczane w formie sald powstających jako różnica między procentem odpowiedzi pozytywnych i negatywnych. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury obliczany jest jako średnia arytmetyczna ważonych sald odpowiedzi na pytania z ankiety miesięcznej dotyczące bieżącej i przewidywanej sytuacji gospodarczej przedsiębiorstwa. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury przyjmuje wartości od -100 do +100, przy czym wartości powyżej zera są uznawane za pozytywne (wskazujące na „dobrą” koniunkturę), a poniżej zera – negatywne (wskazujące na „złą” koniunkturę). Wskaźnik przyjmujący wartość równą zero oznacza sytuację, gdy koniunktura nie zmienia się. Wyjaśnienia metodyczne dotyczące badania koniunktury gospodarczej przedstawiono w publikacjach: „Badanie koniunktury gospodarczej”, Warszawa 2018, GUS i „Koniunktura w przetwórstwie przemysłowym, budownictwie, handlu i usługach”, prezentowanych [na stronie internetowej GUS – stat.gov.pl](http://stat.gov.pl).
66. Więcej informacji i szczegółowych wyjaśnień metodycznych zamieszczono w zeszytach metodycznych oraz opracowaniach branżowych GUS.